

Vec C-273/24 [Naski]ⁱ

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

18. apríl 2024

Vnútroštátny súd:

Sąd Najwyższy

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

1. december 2023

Odvolaťel':

X.Y.

za účasti:

Prokuratora Generalnego reprezentowanego przez Prokuraturę
Krajową

Rzecznik Praw Obywatelskich

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania

Právna otázka predložená sedemčlennému rozhodovaciemu zloženiu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) trojčlenným rozhodovacím zložením tohto súdu, na ktorý bol podaný návrh na to, aby boli sudcovia Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (Senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Najvyššieho súdu) vylúčení z preskúmania veci I NO 47/18 týkajúcej sa odvolania, ktoré podal X. Y. proti uzneseniu Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, Poľsko, ďalej len „KRS“) o zastavení konania o jeho odvolaní proti rozhodnutiu predsedu Sąd Okręgowy w Krakowie (Krajový súd Krakov, Poľsko).

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Zabezpečenie zohľadnenia rozsudku Súdneho dvora vydaného v prejudiciálnom konaní rozhodovacím zložením vnútroštátneho súdu, ktorý spĺňa požiadavky nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom v zmysle práva Únie - Článok 2, článok 6 ods. 1 a 3 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) a článok 267 ZFEÚ v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

Prejudiciálna otázka

1) Ak súd posledného stupňa členského štátu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) po tom, ako mu Súdny dvor EÚ poskytol výklad práva Únie, pokiaľ ide o právne dôsledky porušenia základných pravidiel práva tohto štátu týkajúcich sa vymenovania sudcov na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), rozhodol o:

a) vydaní listín o vymenovaní do funkcie sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) prostredníctvom Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (Prezident Poľskej republiky) napriek predchádzajúcemu napadnutiu uznesenia Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada) vrátane žiadosti o vymenovanie do funkcie na príslušnom vnútroštátnom súde [(Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd, Poľsko)], pozastaveniu výkonu tohto uznesenia zo strany Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) v súlade s vnútroštátnym právom a neukončeniu odvolacieho konania, po ktorom Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) právoplatne zrušil napadnuté uznesenie Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada) z dôvodu jeho nezákonnosti, čím ho natrvalo odstránil z právneho poriadku, čím akt vymenovania do funkcie sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) zbavil základu podľa článku 179 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Ústava Poľskej republiky) vo forme návrhu Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada) na vymenovanie do funkcie sudcu,

b) vedení predvýberového konania v rozpore so zásadami transparentnosti a spravodlivosti vnútroštátnym orgánom [Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada)], ktorý vzhľadom na okolnosti svojho vzniku v rámci súdnictva a spôsob svojej činnosti nespĺňa požiadavky ústavného orgánu, ktorý zabezpečuje dohľad nad nezávislosťou súdov a nezávislosťou sudcov, ktorý bol zriadený v súlade s ustanoveniami ustawa z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zákon z 8. decembra 2017, ktorým sa mení zákon o Štátnej súdnej rade a niektoré ďalšie zákony, Dz. U. z roku 2018, položka 3),

– má rozhodnúť o právnej otázke predloženej tomuto súdu za použitia výkladu práva Únie podaného Súdnym dvorom EÚ, majú sa ustanovenia článku 2, článku 6 ods. 1 a 3 a článku 19 ods. druhého pododseku [ZEÚ] a článku 267 ZFEÚ v spojení s článkom 47 [Charty] vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby sa na rozhodovacom zložení Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), ktorý rozhoduje o tejto právnej otázke, podieľali osoby vymenované za sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) v rozpore s pravidlami vnútroštátneho práva členského štátu opísanými v bode 1 písm. a) alebo b) vyššie, a teda v tom zmysle, že bránia vykonaniu zmien v rozhodovacom zložení súdu členského štátu, ktorý predložil prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru EÚ, pokiaľ k takýmto zmenám došlo po vydaní rozsudku Súdneho dvora EÚ v odpovedi na túto otázku a neboli odôvodnené objektívnymi dôvodmi (napríklad úmrtie, odchod do dôchodku sudcu rozhodovacieho zloženia, ktoré položilo prejudiciálnu otázku),

– a bránia prijatiu akéhokoľvek rozhodovacieho úkonu vo veci, ktorý zahŕňa vyriešenie tejto právnej otázky, vrátane prijatia uznesení týkajúcich sa najmä rozhodovacieho zloženia Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) alebo termínu pojednávania vo veci osobou vymenovanou za Prezes Sąd Najwyższy (predseda Najvyššieho súdu) povereného riadením činnosti Izba Cywilna (Občianskoprávny senát), ktorá bola zároveň vymenovaná za sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) v rozpore s pravidlami vnútroštátneho práva členského štátu opísanými v bode 1 písm. a) a b) alebo akoukoľvek inou osobou vymenovanou za sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) tiež v rozpore s pravidlami vnútroštátneho práva členského štátu opísanými v bode 1 písm. a) alebo b) vyššie, takže takéto uznesenia alebo rozhodnutia sa musia považovať za právne neúčinné,

– a to v tom zmysle, že sudca Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), pri ktorého vymenovaní nedošlo k žiadnym z pochybení opísaných v bode 1 písm. a) alebo b) vyššie, má právo a povinnosť – s cieľom zabrániť tomu, aby o veci rozhodoval súd, ktorý nie je nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom v zmysle práva Únie – odmietnuť účasť v kolegiálnom rozhodovacom zložení Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), v ktorom väčšinu sudcov tvoria osoby vymenované do funkcie sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) v rozpore s pravidlami vnútroštátneho práva členského štátu opísanými v bode 1 písm. a) alebo b), a v prípade kladnej odpovede na uvedenú otázku aj v tom zmysle, že v prípade vymenovania do funkcie sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) bez pochybení uvedených v bode 1 písm. a) alebo b), sudca tohto súdu, ktorý je sudcom

spravodajcom vo veci týkajúcej sa predmetnej právnej otázky, je oprávnený určiť rozhodovacie zloženie Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), ktoré má o tejto otázke rozhodnúť, bez ohľadu na ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré zverujú Prezes Sądu Najwyższego (predseda Najvyššieho súdu), ktorý predsedá Izba Cywilna (Občianskoprávny senát), právomoc určiť rozhodovacie zloženie, ktoré bude rozhodovať vo veciach prejednávaných Izba Cywilna Sądu Najwyższego (Občianskoprávny senát Najvyššieho súdu), na účely vykonania práva Európskej únie a jeho výkladu prijatého Súdnym dvorom EÚ, ako aj v tom zmysle, že bránia tomu, aby osoba vymenovaná za sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi členského štátu uvedenými v bode 1 písm. a) alebo b) vyššie alebo iná osoba vymenovaná za sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi členského štátu uvedenými v bode 1 písm. a) alebo b) vyššie vykonávala akúkoľvek riadiacu funkciu na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) [okrem inej funkcie predsedu tohto súdu vrátane funkcie prvého predsedu tohto súdu alebo predsedu oddelení v senátoch Sąd Najwyższy (Najvyšší súd)] a akúkoľvek funkciu v orgánoch Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) [napr. funkciu člena alebo zástupcu člena Kolegium Sądu Najwyższego (kolégium Najvyššieho súdu) alebo funkciu Rzecznik dyscyplinary Sądu Najwyższego (Disciplinárny ombudsman Najvyššieho súdu)], ktoré môžu vykonávať len riadne vymenovaní sudcovia Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), a vylučujú vykonávanie akýchkoľvek úkonov uvedenými osobami spadajúcich do právomoci sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) vykonávajúcich uvedené funkcie z dôvodu ich možného vecného alebo právneho vplyvu na výkon jurisdikčných funkcií Sąd Najwyższy (Najvyšší súd)?

Relevantné ustanovenia práva Európskej Únie

Článok 2, článok 6 ods. 1 a 3 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ

Článok 267 ZFEÚ

Článok 47 Charty

Relevantné vnútroštátne predpisy

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Ústava Poľskej republiky)– článok 179,

Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (zákon z 8. decembra 2017 o Najvyššom súde) – článok 15 ods. 1, články 21 a 22, článok 26 ods. 2, článok 76 ods. 1, článok 83 ods. 1, článok 87 ods. 1, článok 88,

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego (nariadenie prezidenta Poľskej republiky zo 14. júla 2022 Rokovací poriadok Najvyššieho súdu), § 3, 4 a 16, § 80 ods. 7, § 84,

Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego – (Občiansky súdny poriadok zo 17. novembra 1964), článok 51.

Krátky opis skutkového stavu a konania

- 1 Trojčlenné rozhodovacie zloženie Izba Cywilna Sąd Najwyższy (ďalej len „Občianskoprávny senát Najvyššieho súdu“), ktoré vo veci III CO 121/18 rozhodovalo o návrhu sudcu X. Y. na vylúčenie sudcov Sąd Najwyższy (ďalej len „Najvyšší súd“) zasadajúcich v Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (Senát pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné Najvyššieho súdu) z prejednávania veci I NO 47/18 o odvolaní X. Y. proti uzneseniu KRS z 21. septembra 2018 o zastavení konania o jeho odvolaní proti rozhodnutiu Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie (predsedu Krajského súdu Krakov) z 27. augusta 2018 bol konfrontovaný s rozhodnutím Najvyššieho súdu z 8. marca 2019 vydaným vo veci I NO 47/2018, ktorým bolo odvolanie X. Y. proti tomuto uzneseniu zamietnuté.
- 2 Uvedené uznesenie z 8. marca 2019 vydal sudca Najvyššieho súdu BD rozhodujúci ako samosudca. Najvyšší súd, ktorý tento návrh prejednáva, si uvedomuje okolnosti, za ktorých bol BD vymenovaný do funkcie sudcu Najvyššieho súdu - vymenovanie do funkcie na návrh KRS zriadenej v súlade s postupom podľa ustanovení ustawa z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zákon z 8. decembra 2017, ktorým sa mení zákon o Štátnej súdnej rade a niektoré ďalšie zákony, ďalej len „zákon z 8. decembra 2017“) napriek predchádzajúcemu napadnutiu príslušného uznesenia KRS na Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) a pozastaveniu výkonu tohto uznesenia zo strany tohto súdu a neukončení konania na tomto súde ku dňu doručenia menovacej listiny - ako aj možné právne dôsledky uvedeného uznesenia z 8. marca 2019 na prípustnosť ďalšieho prerokovania návrhu na vylúčenie sudcov vo veci III CO 121/18, vyjadril vážne právne pochybnosti, ktoré formuloval a predložil na riešenie sedemčlennému rozhodovaciemu zloženiu Najvyššieho súdu uznesením z 20. marca 2019 (III CO 121/18). V tejto právnej otázke sa pýta, či v právnom zmysle existuje rozhodnutie vydané jednočlenným rozhodovacím zložením, v ktorom zasadala osoba vymenovaná do funkcie sudcu Najvyššieho súdu za vyššie uvedených okolností a či je pre riešenie tejto otázky relevantná skutočnosť, že Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) pred doručením aktu o vymenovaní do funkcie sudcu Najvyššieho súdu pozastavil výkon uznesenia KRS.
- 3 Sedemčlenné rozhodovacie zloženie pri posudzovaní takto formulovaných právnych otázok vo veci III CZP 25/19 vyslovilo pochybnosti o výklade práva Únie a uznesením z 21. mája 2019 podalo Súdneho dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania. Vec bola zaregistrovaná pod číslom C-487/19.

- 4 Izba Karna Sądu Najwyższego (Trestný senát Najvyššieho súdu)) v uznesení sedemčlennému rozhodovacieho zloženia z 2. júna 2022 konštatoval, že KRS, ktorá bola vytvorená podľa ustanovení zákona z 8. decembra 2017, nie je orgánom totožným s ústavným orgánom, ktorého zloženie a spôsob vymenovania upravuje Ústava Poľskej republiky, najmä jej článok 187 ods. 1.
- 5 Okrem toho výklad, ktorý podal Najvyšší súd v uznesení troch spojených senátov: Izba Karna, Cywilna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23. januára 2020 bol potvrdený rozsudkami Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 22. júla 2021 vo veci Reczkiewicz/ Poľsko, č. 4344/18, a z 8. novembra 2021 vo veci Dolińska – Ficek i Ozimek/Poľsko, č. 49868/19, 57511/19.
- 6 V rozsudku zo 6. októbra 2021, W.Ż. (Senát Najvyššieho súdu pre mimoriadne preskúmanie a veci verejné - Vymenovanie, C-487/19, ďalej len „rozsudok W.Ż.“, EU:C:2021:798) Súdny dvor na predloženú otázku odpovedal uznesením z 21. mája 2019.
- 7 Po vydaní rozsudku W.Ż. a po postúpení spisu vo veci III CZP 25/19 Súdny dvorom na Najvyšší súd, sudkyňa J.K., vymenovaná za sporných okolností za prvú predsedníčku Najvyššieho súdu bez vedomia a vôle sudcu Karola Weitzza, sudcu spravodajcu vo veci III CZP 25/19 a vtedajšieho predsedu III. oddelenia občianskoprávneho senátu NS, do ktorého pôsobnosti vec III CZP 25/19 patrila, prevzala spis III CZP 25/19, pričom využila administratívne právomoci patriace do tejto funkcie, zabránila sudcovi spravodajcovi v prístupe k nim a odmietla mu ich odovzdať pod zámienkou potreby požiadať prezidenta Poľskej republiky o vymenovanie Nadzwyczajny Rzecznik Dyscyplinary (Mimoriadny disciplinárny ombudsman) na účely posúdenia začatia disciplinárneho konania proti sudcovi BD a pod zámienkou poverenia Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego (Úrad pre štúdie a analýzy Najvyššieho súdu), aby poskytlo stanovisko k rozsahu a dôsledkom rozsudku W.Ż. V čase vykonania uvedených úkonov J.K. ešte nebola členom rozhodovacieho zloženia Najvyššieho súdu vo veci III CZP 25/19.
- 8 V období medzi uznesením z 21. mája 2019 a rozsudkom W.Ż. odišli do dôchodku traja sudcovia sedemčlenného senátu, ktorý vydal uvedené uznesenie, a preto bolo potrebné doplniť rozhodovacie zloženie vo veci III CZP 25/19. Sudca spravodajca požiadal o takéto doplnenie predsedu Najvyššieho súdu povereného riadením činnosti Občianskoprávneho senátu Najvyššieho súdu uznesením z 30. decembra 2021 a zároveň určil termín pojednávania vo veci III CZP 25/19 na 31. januára 2022. Od začiatku roka 2022 bola vec III CZP 25/19 prečíslovaná a označená ako vec III CZP 1/22. V rozpore so zásadou kontinuity zloženia a stanoviskom Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego (Úrad pre štúdie a analýzy Najvyššieho súdu) z 25. januára 2022 sudca MB ako predseda Najvyššieho súdu poverený riadením činnosti občianskoprávneho senátu Najvyššieho súdu uznesením z 26. januára 2022 určil nové rozhodovacie zloženie sudcov vo veci III CZP 1/22 takto: JK ako predsedníčku, KS, K. Weitzza ako spravodajcu, PW, WZ, CV a RX. V skutočnosti išlo o zmenu rozhodovacieho

zloženia, ku ktorej došlo bez akéhokoľvek objektívneho dôvodu a v rozpore s predchádzajúcou praxou občianskoprávneho senátu Najvyššieho súdu, podľa ktorej sa v prípade neúplného rozšíreného rozhodovacieho zloženia tohto súdu (napríklad z dôvodu odchodu člena rozhodovacieho zloženia do dôchodku) rozhodovacie zloženie doplnilo vymenovaním nového sudcu do tohto zloženia, a nie opätovným vymenovaním celého rozhodovacieho zloženia. V nadväznosti na uznesenie z 26. januára 2022 bol sudca TN, ktorý doteraz pôsobil ako predseda rozhodovacieho zloženia, odvolaný bez akéhokoľvek vecného dôvodu. Zmena rozhodovacieho zloženia vo veci III CZP 1/22 viedla k tomu, že do tohto rozhodovacieho zloženia boli vymenovaní sudcovia Najvyššieho súdu, ktorí boli vymenovaní do funkcie sudcov Najvyššieho súdu presne za rovnakých okolností, za akých nomináciu na tejto súd získal sudca BD. Uvedení sudcovia pritom tvoria väčšinu novovymenovaného rozhodovacieho zloženia (na dosiahnutie tohto účinku slúžilo odvolanie sudcu TN). Vzhľadom na okolnosti veci samej, v ktorej sú predmetom posúdenia najmä okolnosti vymenovania sudcu BD do funkcie sudcu Najvyššieho súdu zhodujúce sa s okolnosťami vymenovania JK, KS, CV a RX do funkcií sudcov tohto súdu, t. j. všetkých nových členov rozhodovacieho zloženia tvoriacich jeho väčšinu - a okolnosti a účinnok vykonania uvedenej zmeny rozhodovacieho zloženia, možno túto zmenu považovať za konanie zamerané na dosiahnutie vopred určeného účinku v podobe konkrétneho riešenia právnej otázky. Takýto dojem ešte zhoršuje skutočnosť, že túto zmenu vykonal sudca MB ako predseda Najvyššieho súdu poverený riadením činnosti občianskoprávneho senátu NS, ktorý bol vymenovaný do funkcie sudcu Najvyššieho súdu tiež za úplne rovnakých okolností ako sudca BD. Okrem toho uznesením z 21. novembra 2023 bol sudca WZ ktorý bol členom sedemčlenného rozhodovacieho zloženia v tejto veci od začiatku konania, vylúčený z rozhodovacieho zloženia prejednávajúceho veci III CZP 1/22 pod zámienkou dlhodobej neprítomnosti z dôvodu choroby. Namiesto neho bol začlenený ako zástupca sudcu TN. Táto zmena nebola odôvodnená ani z vecného hľadiska, keďže sudca WZ sa po ospravedlnenej mesačnej neprítomnosti vrátil k výkonu sudcovskej funkcie začiatkom roka 2024. Návrat sudcu TN do rozhodovacieho zloženia preto nie je napravením pochybenia vyplývajúceho z uznesenia z 26. januára 2022 o jeho vylúčení z tohto zloženia.

- 9 Bez ohľadu na výhrady týkajúce sa zákonnosti zmien rozhodovacieho zloženia vo veci III CZP 1/22 treba upriamiť pozornosť na vylúčenie štyroch novovymenovaných sudcov na základe samotného zákona vymedzený v článku 48 § 1 bode 1 k. p. c., podľa ktorého je sudca zo samotného zákona automaticky vylúčený vo veciach, v ktorých je účastníkom konania, alebo v ktorých má s jedným z účastníkov konania taký právny vzťah, že výsledok veci ovplyvňuje jeho práva a povinnosti.
- 10 Uvedené ustanovenie stanovuje dva absolútne dôvody na vylúčenie sudcu, z ktorých prvý sa vzťahuje na situáciu, keď je sudca účastníkom konania vo veci, v ktorej má rozhodnúť (*nemo iudex in causa sua*). Nejde teda len o situáciu, v ktorej by sudca bol formálne účastníkom konania, ale aj o prípad, v ktorom by sa na sudcu vzťahovali alebo mohli vzťahovať účinky rozsudku (napr. jeho

právoplatnosť). Z tohto hľadiska je potrebné mať na pamäti, že podľa článku 87 § 1 zákona o Najvyššom súde môže sedemčlenné rozhodovacie zloženie rozhodnúť o tom, že uznesenie nadobudne právoplatnosť, a odchýlka od tohto pravidla si vyžaduje uznesenie celého rozhodovacieho zloženia príslušného senátu. To znamená, že účinky prípadného uznesenia sedemčlenného zloženia, ktoré predstavuje právnu zásadu, by sa vzťahovali na všetkých sudcov občianskoprávneho senátu, t.j. aj na novovymenovaných sudcov rozhodovacieho zloženia, a pôsobenie týchto účinkov by sa zhodovalo s pôsobením účinkov, ktoré spôsobujú právoplatnosť rozhodnutia. Inými slovami, uvedení sudcovia by svojou účasťou na prijatí predmetného uznesenia spolurozhodovali s účinkom záväzným pre seba a ostatných sudcov občianskoprávneho senátu a ostatných sudcov Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) o právnych dôsledkoch väd, ku ktorým došlo v rámci ich postupu vymenovania. Táto okolnosť je o to zjavnejšia, že vo veci III CZP 1/22 sú predmetom posúdenia práve okolnosti vymenovania do funkcie sudcu BD. Ako už bolo uvedené, tieto okolnosti sú totožné s tými, za ktorých boli sudcovia JK, RX, KS a CV vymenovaní do funkcie sudcu Najvyššieho súdu.

- 11 V judikatúre Najvyššieho súdu je ustálené stanovisko, že návrh na vylúčenie osoby vymenovanej do funkcie sudcu prezidentom Poľskej republiky na návrh KRS, ktorá vznikla v súlade s postupom uvedeným v ustanoveniach zákona z 8. decembra 2017, z rozhodovacieho zloženia súdu nemôže preskúmať súd, ktorý má takého sudcu vo svojom rozhodovacom zložení, pretože inak by nastala situácia, na ktorú sa vzťahuje zákaz *nemo iudex in causa sua*, ako aj to, že opravný prostriedok obsahujúci tvrdenia o diskutovanej vade v konaní o vymenovaní sudcu nemôže preskúmať súd, ktorý má vo svojom rozhodovacom zložení osobu vymenovanú rovnakým postupom (porovnaj uznesenie sedemčlenného rozhodovacieho zloženia Izba Karna Sąd Najwyższy (Trestný senát Najvyššieho súdu) z 2. júna 2022 vo veci I KZP 2/22 a tam citovanú judikatúru).
- 12 V prejednávanej veci bráni účasti sudcov JK, RX, KS a CV na prijatí uznesenia - okrem toho, že podliehajú vylúčeniu podľa samotného zákona, aj ďalšia okolnosť. Už bolo uvedené, že základnou právnou otázkou predloženou sedemčlennému rozhodovaciemu zloženiu vo veci III CO 121/18 boli pochybnosti o existencii uznesenia Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) z 8. marca 2019 vyplývajúce zo skutočnosti, že do funkcie sudcu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) bol vymenovaný BD, ktorý toto uznesenie vydal ako samosudca. Vzhľadom na to, že okolnosti vymenovania sudcov JK, RX, KS a CV sú rovnaké a v prejednávanej veci predstavujú väčšinu rozhodovacieho zloženia, uznesenie Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) prijaté s ich účasťou by vykazovalo rovnakú vadu, ako je vada vytýkaná uzneseniu z 8. marca 2019. Takéto uznesenie by však nemohlo predstavovať účinné riešenie položenej právnej otázky, keďže by samo osebe predstavovalo zdroj rovnakej právnej otázky.
- 13 Napriek uvedeným okolnostiam odôvodňujúcim ich vylúčenie, JK, RX, KS a CV zatiaľ neoznámili Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) dôvody ich vylúčenia. CV okrem toho neupovedomil Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) o tom, že vedie osobný právny

spor s účastníkom konania v tejto veci, X.Y., ktorý podal na Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) žalobu o určenie, že CV nie je sudcom tohto súdu.

- 14 Návrhy na vylúčenie sudcov JK, RX a KS ešte v januári 2022 podal splnomocnenec X.Y. Prejednanie týchto návrhov však bolo fakticky zablokované na obdobie viac ako jedného roka sudcami JK a MB. Do času vydania tohto uznesenia neboli uvedené návrhy na vylúčenie prejednané.
- 15 Vzhľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci je potrebné posúdiť ešte jednu otázku. Uznesenie z 26. januára 2022, ktorým bolo určené rozhodovacie zloženie senátu III CZP 1/22, vydala sudkyňa MB ako samosudkyňa konajúca v postavení predsedníčky Najvyššieho súdu poverenej riadením činnosti Občianskoprávneho senátu. Vzhľadom na skutočnosť, že sudkyňa MB bola vymenovaná do funkcie sudkyne Najvyššieho súdu za úplne rovnakých okolností ako sudca BD, okolnosti odôvodňujúce vylúčenie sudcov JK, RX, KS a CV zo zákona v tejto veci sa v plnom rozsahu uplatňujú na sudkyňu MB. Rovnako pochybnosti, ktoré sú predmetom právnej otázky vo veci III CZP 1/22, pokiaľ ide o existenciu uznesenia z 8. marca 2019, sa priamo týkajú aj otázky existencie uznesenia z 26. januára 2022. Podobne pochybnosti o existencii uznesenia z 8. marca 2019, ktoré sú predmetom právnej otázky vo veci III CZP 1/22, sa priamo vzťahujú aj na otázku existencie uznesenia z 26. januára 2022.
- 16 Prípadné určenie, že uznesenie z 26. januára 2022 v právnom zmysle neexistuje, nie je relevantné pre postavenie sudcu Karola Weitza ako sudcu spravodajcu a člena senátu vo veci III CZP 1/22. Za uvedeného predpokladu sudca Karol Weitz zostáva sudcom spravodajcom a členom senátu na základe uznesenia z roku 2019, ktorým vtedajší predseda Najvyššieho súdu poverený riadením činnosti Občianskoprávneho senátu určil pôvodný senát vo veci III CZP 25/19. Toto uznesenie nikdy nestratilo platnosť. Uznesenie z 26. januára 2022 naň nemalo vplyv. To platí o to viac, ak vychádzame z toho, že uznesenie z 26. januára 2022 v právnom zmysle neexistuje.
- 17 V rámci Najvyššieho súdu má v súlade s jeho rokovacím poriadkom právomoc stanoviť pojednávania v jednotlivých veciach v zásade sudca spravodajca (§ 84 ods. 1 a 2 Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu). Pôvodne mal právo určiť pojednávania sudca spravodajca. Potom ako sudcovia spravodajcovia začali odmietať stanovenie pojednávania vo veciach, v ktorých boli určené tzv. zmiešané rozhodovacie zloženia, t.j. s účasťou sudcov Najvyššieho súdu vymenovaných na návrh KRS vytvorenej v súlade s postupom uvedeným v ustanoveniach zákona z 8. decembra 2017, teda zloženia, ktoré vo svetle judikatúry ESĽP alebo Najvyššieho súdu nespĺňajú predpoklady nezávislého, nestranného súdu zriadeného zákonom v zmysle pravidiel EÚ alebo EDĽP (pozri okrem iného rozsudky ESĽP z 22. júla 2021, č. 43447/19, Reczkowicz/Polsko, najmä body 227–284, z 8. novembra 2021, č. 49868/19 a 57511/19, Dolińska-Ficek a Ozimek/Polsko, najmä body 290–320, 340–350, 353–357, 368 a z 3. februára 2022, č. 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o./Polsko, najmä body 313–321, 336–346, 349–351, 352–353, 364 a rozsudky Súdneho dvora z 26. marca 2020,

C-542/18 RX-II a C-543/18 RX-II, Erik Simpson/Rada Európskej únie a HG/Európska komisia, bod 72 a nasl. a zo 6. októbra 2021, C-487/19, W.Ž., bod 123 a nasl., a z 29. marca 2022 r., C- 132/20, BN, DM, EN/Getin Noble Bank S.A., bod 116 a nasl.). Prezident Poľskej republiky zmenil Rokovací poriadok Najvyššieho súdu tak, že teraz môže pojednávanie vo veci, ak ho nevykoná sudca spravodajca, proti jeho vôli určiť predseda Najvyššieho súdu poverený vedením príslušného senátu alebo predseda oddelenia, do ktorého pôsobnosti vec patrí (§ 84 ods. 3 Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu). Vo veci III CZP 1/22 sudca spravodajca Karol Weitz, ktorý napadol zákonnosť a spôsob, akým bolo zloženie utvorené uznesením z 26. januára 2022, nikdy nenariadil pojednávanie v zložení určenom týmto uznesením napriek tomu, že predseda Najvyššieho súdu poverený riadením činnosti Občianskoprávneho senátu zaradil pojednávania v tejto veci do rozvrhov pojednávaní. V niekoľkých prípadoch boli pojednávania v tejto veci určené s využitím uvedenej právomoci súčasným predsedom III. oddelenia občianskoprávneho senátu, sudcom GC vymenovaným do funkcie sudcu Najvyššieho súdu za rovnakých okolností ako BD alebo sudkyňa MB, ktorá pôsobí ako predsedníčka Najvyššieho súdu poverená riadením činnosti Občianskoprávneho senátu NS. Takto určené pojednávania boli odročené z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti sudcu spravodajcu alebo iného člena rozhodovacieho zloženia. Ich vymenovanie zakaždým v uvedenom náhradnom konaní bolo pokusom administratívne prinútiť sudcu spravodajcu, aby rozhodoval v zmiešanom zložení ustanovenom uznesením z 26. januára 2022.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

- 18 Odpoveď Súdneho dvora na prejudiciálnu otázku bude predpokladom pre určenie, či rozhodovacie zloženie súdu určené vo veci III CZP 1/22 je zákonné a či bolo platne určené, ako aj to, ako a kto ho má a môže ustanoviť. Ak Súdny dvor dospeje k záveru, že sudcovia JK, RX, KS a CV nemôžu byť členmi rozhodovacieho zloženia vo veci III CZP 1/22, a že sudkyňa MB alebo ktorýkoľvek sudca Najvyššieho súdu vymenovaný do jeho funkcie za okolností uvedených v prejudiciálnej otázke nemôže vykonávať žiadnu rozhodovaciu činnosť vo veci III CZP 1/22, vrátane vydávania uznesení týkajúcich sa rozhodovacieho zloženia súdu alebo termínu pojednávaní, a že uznesenia vydané v tejto veci týmito sudcami nemajú žiadne právne účinky, a že v dôsledku toho môže vydať uznesenie o rozhodovacom zložení vo veci III CZP 1/22 bez ohľadu na ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré priznávajú právomoc v tejto oblasti predsedníčke Najvyššieho súdu poverenej riadením činnosti Občianskoprávneho senátu, sudca spravodajca vo veci III CZP 1/22, ktorého vymenovanie za sudcu Najvyššieho súdu nie je zaťažené uvedenými vadami, a určiť termín pojednávania v tejto veci, čím sa vytvorí priestor na prijatie uznesenia Najvyššieho súdu, ktorým sa vyrieši právna otázka sporná v tejto veci uplatnením výkladu práva Únie prijatého Súdny dvorom v rozsudku vo veci W.Ž. Tým sa teda konanie vo veci III CZP 1/22 a v základnej veci III CO 121/18 skončí.

19 Európska únia je právnym spoločenstvom, v ktorom je úloha zaručiť súdnu kontrolu v jeho právnom poriadku zverená nielen Súdnu dvoru, ale aj súdom členských štátov. Tieto štáty musia zabezpečiť prostriedky nevyhnutné na to, aby jednotlivcom bolo zabezpečené ich právo na účinnú súdnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie. Podľa judikatúry Súdneho dvora zásada účinnej súdnej ochrany práv osôb podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajúcej z práva Únie, na ktoré sa odvoláva článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, totiž predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie, ktorá vychádza z ústavných tradícií spoločných členským štátom. Samotná existencia účinného súdneho preskúmania, ktoré slúži na zabezpečenie dodržiavania práva Únie, zostáva neoddeliteľnou súčasťou právneho štátu. Každý členský štát musí zabezpečiť, aby orgány, ktoré sa v zmysle práva Únie považujú za „súdny orgán“ v rámci svojho systému opravných prostriedkov v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje toto právo, spĺňali požiadavky účinnej súdnej ochrany (rozsudky z 27. februára 2018, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, body 33-37; z 25. júla 2018, *Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, body 49-52 a tam citovaná judikatúra)].

20. Pri posudzovaní, či orgán spĺňa podmienky na to, aby bol považovaný za „súd“ v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, treba zohľadniť najmä kritériá, ako sú právny základ konania tohto orgánu, nezávislosť tohto orgánu a osôb, ktoré v ňom pôsobia ako sudcovia [rozsudky: z 27. februára 2018, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, body 38, 42-43; z 25. júla 2018, *Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 53]. Toto sa plne zhoduje s požiadavkami, ktoré stanovuje pojem „súd“ v článku 47 druhom odseku Charty v kontexte práva na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces (rozsudky: z 27. februára 2018, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 41); z 25. júla 2018, *Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 53] (rozsudok C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses, p. Tribunal de Contas*, bod 41, rozsudok C-216/18 PPU, LM, bod 53, rozsudok z 23. januára 2018, *FV/Rada*, T-639/16 P, EU:T:2018:22, bod 67). Uvedené zodpovedá aj štandardu nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom, ako je vymedzený v článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDĽP“) (pozri v tejto súvislosti článok 52 ods. 3 a 7 Charty a článok 6 ods. 3 ZEÚ).

21. Vzťah veci III CZP 1/22 k právu Únie je jasný. Po prvé v tejto veci má sedemčlenné rozhodovacie zloženie Najvyššieho súdu vyriešiť právnu otázku uplatnením výkladu práva Únie, ktorý podal Súdny dvor v rozsudku W.Ž., a vykonať tak tento rozsudok. Je teda potrebné preskúmať, či rozhodovacie zloženie Najvyššieho súdu, tak ako je definované uznesením z 26. januára 2022, je zákonné a bolo platne určené, a teda či môže vykonať rozsudok W.Ž.. Po druhé okolnosti veci III CZP 1/22 poukazujú na to, ako je narušený výkon súdnych

funkcií samotným Občianskoprávnym senátom SN a Najvyšším súdom v situácii, v ktorej v rozhodovacom zložení vykonávajú súdne činnosti alebo riadiace funkcie sudcovia Najvyššieho súdu vymenovaní do ich funkcií nezákonným postupom, pričom treba pripomenúť, že činnosť Najvyššieho súdu a jeho Občianskoprávneho senátu veľmi často zahŕňa prípady, ktoré vyvolávajú otázky týkajúce sa výkladu a uplatňovania práva Únie, v dôsledku čoho je potrebné rozhodnúť, či je takéto fungovanie Najvyššieho súdu a jeho Občianskoprávneho senátu v súlade s normami EÚ a EDP.

22. Výkon súdnych funkcií Najvyššieho súdu na vecnej a právnej úrovni je podmienený výkonom kompetencií sudcov tohto súdu, ktorí na Najvyššom súde plnia rôzne riadiace funkcie alebo sú členmi orgánov tohto súdu, čo môže skutočne ovplyvniť nezávislosť sudcov Najvyššieho súdu. Napríklad predseda Najvyššieho súdu, ktorý riadi činnosť príslušného senátu, má právomoc určiť rozhodovacie zloženia v jednotlivých veciach a v určitých situáciách určiť pojednávania v týchto veciach namiesto sudcu spravodajcu. Ide o prostriedky použité na donútenie sudcov Najvyššieho súdu, ktorých vymenovanie do funkcie sudcu Najvyššieho súdu nie je dotknuté uvedenými vadami, aby rozhodovali v zloženiach, ktorých účastníkmi sú sudcovia vymenovaní do funkcie sudcu Najvyššieho súdu nezákonným postupom. Okrem toho predseda Najvyššieho súdu, ktorý riadi činnosť príslušného senátu, ako nadriadený celého správneho a súdneho personálu pôsobiaceho v tomto senáte, môže ovplyvňovať a ovplyvňuje ochotu alebo schopnosť týchto zamestnancov plniť pokyny a príkazy jednotlivých sudcov. Za okolností prejednávanej veci treba okrem toho zohľadniť skutočnosť, že prvý predseda Najvyššieho súdu disponuje širokými správnymi a organizačnými právomocami. Riadi činnosť Najvyššieho súdu a je nadriadeným celého správneho a súdneho personálu Najvyššieho súdu, vďaka čomu má rozhodujúci vplyv na pohyb dokumentov v rámci Najvyššieho súdu a na prístup sudcov tohto súdu k súdnym spisom. Prvý predseda Najvyššieho súdu je na základe Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu predsedom každého kolegiálneho zloženia Najvyššieho súdu, v ktorom zasadá, a na základe zákona o Najvyššom súde môže podať návrh disciplinárnemu ombudsmanovi Najvyššieho súdu na začatie disciplinárneho konania proti každému sudcovi tohto súdu. To znamená, že vplyv prvého predsedu Najvyššieho súdu na výkon súdnych funkcií jednotlivými sudcami tohto súdu môže byť a v skutočnosti je významný, ako to dokazujú okolnosti prejednávanej veci. Okrem toho je potrebné poznamenať, že významné funkcie v každodennom fungovaní Najvyššieho súdu plní jeho Kolegium (kolégium), keďže má široké názorové a rozhodovacie právomoci (napr. výber disciplinárneho ombudsmana Najvyššieho súdu) a podávanie návrhov na začatie disciplinárneho konania proti sudcom Najvyššieho súdu). V súčasnosti je Kolegium v prevažnej miere zložené zo sudcov Najvyššieho súdu vymenovaných do funkcie sudcov tohto súdu nezákonným postupom, a okrem toho sa 12. januára 2024 uskutoční voľba nových členov Kolegium v Občianskoprávnom senáte Najvyššieho súdu, v ktorom budú títo sudcovia pravdepodobne dominovať.

23. V judikatúre ESLP a Najvyššieho súdu sa už zaužívalo stanovisko, že prejednanie vecí rozhodovacím zložením Najvyššieho súdu s účasťou sudcov vymenovaných do funkcie sudcov Najvyššieho súdu na návrh KRS zriadenej v súlade s uvedenými ustanoveniami zákona z 8. decembra 2017, porušuje právo účastníka konania na prejednanie vecí nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákona v zmysle článku 6 ods. 1 EDĽP (pozri najmä rozsudky EDĽP z 22. júla 2021, č. 43447/19 Reczkowicz/Poľsko, najmä body 227–284, z 8. novembra 2021, č. 49868/19 a 57511/19, Dolińska- Ficek a Ozimek/Poľsko, najmä body 290–320, 340–350, 353–357, 368 a z 3. februára 2022, č. 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. /Poľsko, a uznesenie troch spojených senátov Najvyššieho súdu: Izba Cywilna, Karna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Občianskoprávny senát a Senát pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia) z 23. januára 2020 vo veci BSA 1-4110-1/20)]. To znamená, že žiadne rozhodovacie zloženie Najvyššieho súdu s účasťou sudcov vymenovanými na tento súd nezákonným postupom nespĺňa štandard nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom v zmysle EDĽP a práva Únie.
24. Je paradoxné, že žiadne rozhodovacie zloženie s účasťou sudcov Najvyššieho súdu vymenovanými na tento súd nezákonným postupom nespĺňa uvedený štandard a zároveň sudcovia vymenovaní v takomto konaní v súčasnosti zastávajú takmer všetky najdôležitejšie vedúce funkcie na Najvyššom súde, a zároveň sú súčasťou zloženia Kolegium Sądu Najwyższego (kolégium Najvyššieho súdu), čím si zachovávajú významný vplyv na výkon súdnych funkcií Najvyššieho súdu. Podľa posúdenia Najvyššieho súdu je tento paradoxný, takmer patologický stav zjavne a jednoznačne v rozpore s článkom 2, článkom 6 ods. 1 a 3 a článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ a článkom 267 ZFEÚ.
- 20 Z týchto dôvodov a vzhľadom na zásadu účinnosti práva Únie Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku.